

Latvijas Zinātņu akadēmija

ARTURA BALKLAVA VĀRDBALVA 2024

DR.PHYS. INESE DUDAREVA

LZA Artura Balklava balva zinātnes popularizēšanā 2024. gadā piešķirta Dr.phys. **Inesei Dudarevai** (LU Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultāte) par Latvijas fizikas un astronomijas olimpiāžu organizēšanu vairāk nekā 10 gadu laikā.

Inese jautā: "Kāpēc ir svarīgi organizēt skolēniem olimpiādes un ko dod olimpiāžu digitalizācija?" un atbild: "Fizikas un astronomijas mācību priekšmetu olimpiādes ir intelektuālas sacensības, kurās skolēniem ir iespēja izmantot savas zināšanas un prasmes, lai atrisinātu netriviālus uzdevumus vai problēmsituācijas. Šādi uzdevumi skolēniem ļauj pārvarēt izaicinājumus, pilnveidojot loģisko domāšanu, problēmrisināšanas prasmes un radošumu. Olimpiādes piedāvā iespēju skolēniem apgūt dziļākas zināšanas par dažādiem jautājumiem fizikā un astronomijā, paplašinot skolēnu redzesloku un rosinot interesi par konkrēto priekšmetu.

Piedaloties ar labiem sasniegumiem Latvijas mēroga olimpiādēs, skolēniem ir iespēja arī iekļūt Latvijas komandā un gūt starptautisku pieredzi, dibināt kontaktus ar vienaudžiem no citām valstīm, kam ir līdzīgas intereses, kā arī iepazīt citu valstu kultūru un sadzīvi. Gandarījumu rada tas, ka sadarbībā ar kolēģiem izdevās nodrošināt Latvijas skolēnu komandas dalību Starptautiskajā astronomijas un astrofizikas olimpiādē IOAA 2023. gadā Polijā..

Īpašs gandarījums ir par olimpiāžu digitalizāciju, kas: 1) ļauj skolēniem iegūt informāciju par savu sniegumu uzreiz pēc olimpiādes beigām; 2) nodrošina identisku vērtēšanu visiem olimpiādes dalībniekiem; 3) rada iespēju skolēniem, gatavojoties kārtējai olimpiādei, risināt iepriekšējo gadu olimpiāžu uzdevumus, tā saņemot tūlītēju atgriezenisko saiti par savu sniegumu. Ja 2012. gadā pirmā olimpiāde digitālā vidē notika fizikā, tad šobrīd Latvijā digitālā vidē tiek organizētas arī olimpiādes angļu valodā, bioloģijā, ekonomikā, filozofijā, franču valodā, ģeogrāfijā, krievu valodā, ķīmijā, latviešu valodā un literatūrā, matemātikā, politikā un tiesībās, vācu valodā un vēsturē. Kopš 2012. gada sistēmā ir uzkrāti dati par skolēnu sniegumu konkrētu fizikas uzdevumu risinājumiem. Šī apjomīgā datu bāze ļauj analizēt snieguma atšķirības dažādās skolēnu grupās, kā formulējami olimpiādes uzdevumi. Šajā pētniecības jomā darbojos kopā ar kolēģiem Vjačeslavu Kaščejevu, Ludmilu Belogradovu un Aleksandru Sorokinu."

2006. gadā Latvijas Zinātņu akadēmija iedibināja Artura Balklava vārdā nosaukto balvu par izciliem sasniegumiem zinātnes popularizēšanā. Arturs Balklavs (1933–2005) studējis fiziku Latvijas Valsts universitātes Fizikas un matemātikas fakultātē (1951–1956). Aspirantūru PSRS Zinātņu akadēmijas Pulkovas astronomijas observatorijā pabeidza ar disertācijas par "Laukumveida zvaigžņotās debess objektu radiospožuma sadalījumu redukcija" aizstāvēšanu 1963. gadā, kļūdam par pirmo radioastronomijas speciālistu Baltijā. Vadījis LZA Radioastrofizikas observatoriju no 1969. gada, pēc tam LU Astronomijas institūtu no 1997. gada līdz mūža beigām. Arturs Balklavs devis ievērojamu ieguldījumu zinātnes popularizēšanā, gan kā atbildīgais redaktors Latvijā vecākajam populārzinātniskajam žurnālam "Zvaigžņotā Debess", gan rakstot populārzinātniskas brošūras; viņš ir bijis autors un līdzautors ap 600 populārzinātniskiem un publicistiskiem rakstiem. 2017. gadā Artura Balklava vārdā nosaukts Baldones observatorijā 2009. gadā atklātais asteroīds "457743-Balklavs".